

За підтримки:

Федерального міністерства
продовольства, сільського господарства
та захисту прав споживачів

на основі рішення
Німецького Бундестаґу

Німецько-український
агрополітичний діалог

Випуск № 8/2013

При Інституті економічних досліджень та політичних консультацій

ОГЛЯД АГРАРНОЇ ПОЛІТИКИ

“Зелений” тариф в Україні: нові стимули та старі переш- коди

оновлено (10 жовтня, 2013)

Автори

Юлія Огаренко
ogarenko@apd-ukraine.de

Олег Нів'євський
nivievskiy@ier.kiev.ua

Німецько-український агрополітичний діалог (APD)
Інститут економічних досліджень та політичних
консультацій (IER)

Рейтарська 8/5 А, 01030 Київ
Тел. +38044/ 2356327

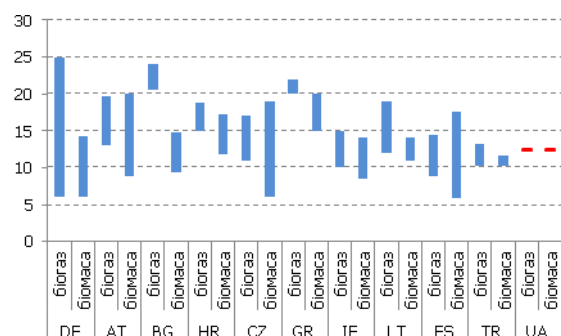
Минулорічні зміни законодавства щодо стимулювання виробництва електроенергії з відновлювальних джерел створюють кращі можливості для біогазових проєктів, фотоелектричних установок домогосподарств та малих гідроелектростанцій. Однак, нечіткі процедури та жорсткі вимоги щодо місцевої складової можуть знівелювати позитивні зміни та перешкодити розвитку сектору. Доки ці проблеми повністю не вирішено, виробництво енергії з відновлювальних джерел в Україні буде зростати значно повільніше, ніж в ЄС.

Закон № 5485-VI "Про внесення змін до Закону України "Про електроенергетику" (сприяння виробництву енергії з альтернативних джерел) був підписаний Президентом 29 листопада 2012 та набрав чинності з 1 квітня 2013. Закон суттєво змінив умови розвитку відновлювальної енергетики в Україні. Зокрема, слушним рішенням є зменшення "зеленого" тарифу для сонячних електростанцій, оскільки раніше, порівняно з країнами ЄС, діяв необґрунтовано високий коефіцієнт "зеленого" тарифу на рівні 4,4 – 4,8 (залежно від потужності). Складно знайти інше екологічне чи економічне обґрунтування таких високих тарифів, аніж інтереси окремих компаній. Водночас, зміни до "зеленого" тарифу надають можливість і приватним господарствам продавати надлишок електроенергії, виробленої фотоелектричними установками (встановленими на дахах) до мережі, однак необхідні процедури все ще має бути схвалено Національною комісією регулювання електроенергетики (НКРЕ). Це нововведення має на меті стимулювати більш широке використання сонячної енергії домогосподарствами. Крім того, коефіцієнт "зеленого" тарифу для малих гідроелектростанцій збільшено та диференційовано залежно від їхньої потужності. Більше того, власники біогазових проєктів зможуть продавати електроенергію на пільгових умовах. Хоча було запроваджено коефіцієнт "зеленого" тарифу на рівні 2,3 (такий самий, як і для проєктів на твердій біомасі) з метою підтримки виробництва електроенергії з біогазу. Однак, для сприяння залученню інвестицій та забезпечення сталого довгострокового розвитку біогазового сектору в Україні, необхідно прояснити та переглянути деякі положення цього інструменту державної підтримки.

По-перше, визначення "біомаси" необхідно розширити, щоб воно охоплювало не лише відходи, а також і продукти та залишки сільського, лісового та рибного господарства. Крім того, загальна процедура отримання "зеленого" тарифу та підключення до мережі має бути більш простою та прозорою.

По-друге, залишається відкритим питання стосовно того, чи є коефіцієнт на продаж електроенергії, виробленої з біогазу, достатньо високим, щоб забезпечити прийнятний для інвесторів термін окупності. На даний момент на ринку немає узгодженої позиції з цього приводу. Деякі представники бізнесу говорять про те, що коефіцієнт на рівні 2,3 все ж таки краще, ніж нічого, а інші стверджують, що він є заниженим, аби привабити інвестиції у біогазові проєкти. Наприклад, розрахунки, здійснені Біоенергетичною асоціацією України, демонструють, що інвестиції у проєкт з коефіцієнтом на продаж електроенергії у 2,3 повернуться лише за 15-20 років, що для інвесторів надто довго. Варто зазначити, що у першій версії закону передбачався коефіцієнт 2,7, який забезпечував окупність за 7-8 років. У низці країн ЄС "зелений" тариф для біогазових проєктів диференціюється в залежності від потужності проєкту та, як правило, є вищим за тариф для проєктів на основі біомаси (див. Рис.1), у зв'язку із більшими витратами на будівництво.

Рисунок 1. "Зелені" тарифи для проєктів з використанням біогазу та біомаси у деяких країнах ЄС та Україні (євроцент/кВт год)

Джерело: власне представлення на основі даних <http://www.res-legal.eu> data. "Зелений" тариф для України розраховано, використовуючи "зелений" коефіцієнт 2,3 для проєктів з використанням біогазу та біомаси.

Більше того, "зелений" тариф для біогазових установок в Україні буде застосовуватися лише до проєктів, що були введені в експлуатацію з квітня 2013 р. Це створює нерівні умови по від-

ношенню до власників біогазових проектів (близько 10), які вже побудували біогазові установки і почали виробляти електроенергію, розраховуючи на зелений тариф у своїх бізнес-планах. Депутати проголосували за "зелений" тариф для біогазових проектів ще у 2011 році, але Закон було заветовано Президентом. У минулому році "зелений" тариф для біогазових проектів підтримала Верховна Рада і підписав Президент, а установки, побудовані раніше, - дискриміновано. Така непослідовна державна політика перешкоджає залученню іноземних інвестицій у сектор відновлювальної енергетики в Україні.

Врешті-решт, вимога щодо місцевої складової на рівні 30% для проектів, які буде введено в експлуатацію до 2014 та на рівні 50% з 2015, фактично перешкоджає будівництву біогазових установок у найближчому майбутньому. Враховуючи, що для будівництва великих біогазових установок необхідно 2-3 роки, розробники проекту будуть вимушені дотримуватися вимоги щодо забезпечення місцевої компоненти на рівні 50%, що на даний момент є неможливим. На сьогодні, в Україні відсутнє вітчизняне виробництво обладнання для біогазових проектів, щоб задовольнити критерій місцевої складової. Відповідно, не варто обмежувати імпорт обладнання. Більше того, впровадження вимоги місцевої складової з метою стимулювання вітчизняного виробництва техніки/обладнання у будь-якому економічному секторі піддається значній критиці в економічній літературі, оскільки така політика створює неефективні потужності і не досягає бажаних результатів.

Більше того, Україна має виконувати свої зобов'язання згідно низки міжнародних угод. Вимога місцевої складової створює бар'єри для міжнародної торгівлі технікою/обладнанням, що однозначно суперечить правилам СОТ (див. більш детально AFPR#11, 2012). Україна також стала членом Енергетичного співтовариства у вересні 2010 рокуⁱ, взявши на себе зобов'язання збільшити частку відновлюваних джерел у валовому кінцевому споживанні енергії до 11%. Біоенергетика могла б зіграти важливу роль у досягненні цієї мети за умови, що "зелений" тариф для проектів на біогазі та біомасі є достатньо високим для зацікавлення інвесторів, і простих та прозорих умов отримання пільгового

тарифу та під'єднання до мережі. За таких умов доступ до державної підтримки отримують не лише великі, а також маленькі та середні підприємства.

Зрештою, вимога місцевої складової також є дискримінаційною по відношенню до виробників обладнання для відновлювальних джерел енергії в ЄС. Тому її скасування є однією з шести так званих економічних вимог "де Гухта"ⁱⁱ до України, які мають бути вирішені до підписання Угоди про Асоціацію з ЄС у Вільнюсі цього листопаду.

У квітні 2013 року до Верховної Ради було подано законопроект, який було розроблено за експертної підтримки Української біоенергетичної асоціації. Він ставить за мету вирішення наведених вище проблем і містить досить вимогливі але обґрунтовані пропозиції. На жаль, не всі запропоновані зміни отримали підтримку державних органів, й у результаті законопроект було передано на доопрацювання. Компромісну версію законопроекту було подано у липні 2013.

Наслідуючи досвід країн ЄС, доцільно диференціювати "зелений" тариф для проектів на основі біогазу та біомаси в залежності від потужності та сировини, щоб створити рівні можливості для всіх розробників проектів. Крім того, варто відмовитися від вимоги місцевої складової для проектів, що використовують відновлювальні джерела енергії, зокрема, біогаз, оскільки такий підхід є економічно неефективним та не буде стимулювати виробництво електроенергії. Схвалення Верховною Радою законопроекту №2946 дозволить усунути основні перешкоди для розвитку вітчизняного ринку відновлюваних джерел енергії в Україні.

ⁱ Протокол про приєднання України до Договору про заснування Енергетичного Співтовариства було підписано у Скоп'є (Македонія) 24го вересня, 2010 року. Україна ратифікувала протокол Законом № 2787-VI від 15.12.2010, що набув чинності 1 січня 2011 року.

ⁱⁱ Більше інформації на: <http://forbes.ua/nation/1359018-es-do-sammitya-v-vilnyuse-ukraine-nuzhno-vypolnit-eshche-shest-uslovij-v-biznes-sfere>